

TEATAJA

Haaslava valla infoleht

Nr 1(54) jaanuar 1999

1999

Mida toob alanud aasta

Uue aasta saabumine on nagu uute võimaluste tekkimine, mis annab jõudu millegagi uuesti alustada, midagi jätkata või ebaõnnestunud ettevõtmisi paremini teha.

Möödunud aasta oli Eestimaal silmade avanemise aasta. Vaatamata aasta alguses valitsetud optimismile sattusid paljud ettevõtted aasta lõpuks raskustesse. Majanduses on esmakordselt peale 1992. aastat tekkinud seisak ja seetõttu ka maksude väiksem laekumine, mis toob juba sellel aastal endaga kaasa riigieelarve ja vallaelarve kasvu vähenemise. See tähendab, et oma eelarve tegemisel peame olema kokkuhoidlikumad ja mitte elama üle tegelike võimaluste. Tasub tähele panna, et riigieelarvest sõltuvad politseikonstaabel, päästeteenistus ja kooliõpetajad ning vallaelarvest vallateede korrashoid, kooli, lasteaia, raamatukogu, kultuuritegevuse, vallavalitsuse ja paljude teiste kohaliku elu valdkondade majandamine. Võib eeldada, et saabunud aasta saab olema raske aasta enamikul Eestimaalastel, võrreldes paari viimase aastaga.

Kujunenud olukorras oleneb kõik ettevõtjate oskusest majandusraskustest välja tulla. Palju saaks kaasa aidata ka Vabariigi valitsus, kes ei tohi jääda tekkinud olukorras pealtvaatajaks.

Väga keeruline saab olema ka töelistel, kes peavad paremal juhul leppima eelmise aasta palgatasemega, olenemata inflatsioonist, või halvemal juhul võivad isegi kaotada töö.

Osalist leevendust pakub vallavalitsuse toetus inimeste ümberkoolitamiseks uutele eriala-

dele ja sotsiaaltoetuste maksmine. Ettevõtlusega alustaja jaoks on olemas soodustingimustel konsultatsioon Tartu Ärinõuandla juures ning tööturuameti sihtrahad töötutele ettevõtte käivitamiseks.

1999. aasta toob endaga kaasa võimaluse valijatel kaasa rääkida Riigikogu ja Vallavolikogu valimistel. Enam kütavad valijate meeli üles kindlasti Riigikogu valimised, mis toimuvad 7. märtsil ja on määrava tähtsusega meie noores ja oma teed otsivas riigis.

Vallavolikogu valimised tulevad oktoobrikuu kolmandal pühapäeval ja arvatavasti mööduvad märksa käratumalt, kuigi on olulised, kuna puudutavad meie igapäevaseid tegemisi ja toimetusi Haaslava vallas.

Hea meel on, et juba viiendat aastat ilmub valla infoleht Teataja. Ta ilmub ka alanud 1999. aastal sagedusega üks kord kuus andes teavet vallavolikogu, vallavalitsuse ja vallaametnike tegevuse kohta. Tundub, et lehetegijate töö on vallarahvale vajalik, sest jätkuvalt on lehel hulganisti tellijaid.

Alanud aasta loob arvatavasti pinnase uutele lootustele, kuid ainult lootmisest üksi ei piisa, peab ise midagi ära tegema. Tegutsegem siis nüüd uue hooga.

Jõudu selleks kõigile!

Margus Pleksner,
vallavanem

Jätkame juttu valla rahast

Detsembrikuus alustasin teiega juttu valla tuludest ja täna jätkame. Eelmine kord rääkisime valla kõige suuremast tulust — üksikisiku tulumaksust. Täna räägime teistest tuluallikatest. Teiseks suuremaks tululiigiks on **maamaks**, mida maksavad kõik, kes kasutavad maad. Maamaks on maa liikide ehk kasutusotstarbe järgi erinev.

Erinev maks maa hektari pealt on haritaval põllumaal, metsamaal, looduslikul rohumaal ja muul ülejäänud maal. Hoonetealune ja õuema maksustatakse ruutmeetri kaupa ja erinevalt olenevalt piirkonnast, kus hooned ja nende alune maa asuvad. Iga maaomaniku või maakasutaja maa on kantud vallavalitsuses asuvasse registrisse. Valla maanõunik esitab igal aastal maksuametile andmed maakasutuse kohta, mille alusel maksuamet määrab maakasutajale maamaksu ning väljastab neile maksuteatised.

Kui püüda maksuteatisel olevat summat oma maatüki suurust teades ise kontrollida, siis see lihtsa matemaatikaga tavaliselt ei õnnestu, sest teatises on eri maaliikide eest tasutav summa kokku võetud. Samal põhjusel pole võimalik ainult maa suurust teades arvutada mõne naabri või tuttava maamaksu suurust, kes tundub olevat samasuguse maa kasutaja, aga maksusumma on erinev. Maa pindala võib küll olla sama, kuid erinevat liiki maad võib olla erinevalt, samuti võib mõnel kasutajal olla maksusoodustus. Näiteks on meie vallavolikogu poolt soodustusena hoonetealuse ja õuema eest maksust vabastatud kuni 200 krooni ulatuses need pensionärid, kes on oma alalise elukoha registreerinud vallas ja esitanud taotluse maamaksusoodustuse saamiseks.

Nii ei olegi mõtet oma maamaksu suurust võrrelda naabri omaga ja kõigi arusaamatuste lahendamiseks tuleb pöörduda vallavalitsusse maanõuniku poole ja kontrollida maksuametile esitatud algandmeid. Kui aga on teada, et teie maakasutuse suurus ei ole muutunud ja vallavolikogu ei ole ka vahepeal muutnud maamaksu määra, kuid summa on eelmisest erinev, tuleb kindlasti minna vallavalitsusse oma maa andmeid kontrollima.

Maamaksu maksmine on reguleeritud Eesti Vabariigi maamaksuseadusega, milles on kindlaks määratud ka maksu piirmäärad. Konkreetse maamaksu määra kehtestab kohaliku omavalitsuse volikogu neist piirmääradest lähtudes. Meie vallavo-

likogu on kuni 2000.aastani kehtestanud järgmised maksumäärad:

- 0,7% maa maksustamishinnast põllumajandussaaduste tootmiseks kasutatava haritava maa ja loodusliku rohumaa eest, kusjuures maa omanik ei tohi samal ajal saada selle maa eest renditulu;
- 1,1% maa maksustamishinnast kõigi muude sihtotstarvetega maa eest, see tähendab, kogu ülejäänud maa eest, kusjuures eri sihtotstarbega maa maksustamishind on erinev.

Nagu ma eespool juba märkisin, on maamaks oma suuruselt tulumaksu kõrval teine tähtsam valla eelarve tuluallikas. Näiteks möödunud 1998. aastal oli planeeritud maamaksust saada valla eelarvesse 400000 krooni. Täna teada, et laekumata jäi 17892 krooni. Kes ja miks on jätnud maamaksu maksmata, me ei oska veel täpselt öelda, sellega tegeleb maksuamet. Siiski soovitan kõigil oma maks tasuda õigeaegselt ja mitte lasta tekkida viivistel, mis pole sugugi väikesed ja maksuamet peab need ükskord kinni ükskõik millistel teie sissetulekutelt. Ka arvestatakse alati maamaksu tähtaegset tasumist, kui riik annab mingeid toetusi maaharijatele.

Maamaksust laekuvat tulu ja seega kõigi vallaelanike vajadusteks kasutatava raha suurust mõjutavad ka vallavolikogu poolt kehtestatud maksusoodustused pensionäridele ja invaliididele. Eelmisel aastal jäi soodustuste tõttu maamaksusumma väiksemaks umbes 10000 krooni, käesoleval aastal laekub soodustuste tõttu juba 12000 krooni maksu vähem. Mis ühtpidi hea, see teistpidi halb. On hea, et väikese sissetulekuga pensionärid ja invaliidid peavad vähem maksu maksma, kuid halb, et vallal jääb seega raha vähemaks kasvõi nende samade maksumaksjate toetamiseks. Raha vajaduste katteks tuleb ikka leida laekunud maksumaksjate ja soodustuste tõttu puudujääv osa tuleb katta nende rahast, kes maksu maksavad.

Riik soodustuste tõttu saamata jäänud summat ei kata, küll aga maksab riigi omandusse kuuluva maa eest vallale maamaksu.

Valla eelarve koostamine praegu käib, küllap vestleme rahateemal ka edaspidi.

Maie Kajalaid
vallavolikogu esimees

Politseiteated

- ✓ Ajavahemikul 16.-18. detsembrini varastati Koke külas Matti Leigri keldrist kuus kotti seemnekartulit ja hoidiseid. Kahju suurus on 1150 krooni.
- ✓ 20.-28. detsembri vahemikus on Roiu alevikus Vladimir Oknovi elukoha õuelt varastatud rootor-kartulivõtmismasin. Kahju on 6400 krooni.
- ✓ jaanuaril kella 5 paiku hommikul sai Kurepalus Priiuse Seltsimaja lähedal pekisa Juri Kulev. Talle on tekitatud raske kehavigastus — lõualuude murd.
- ✓ Uue aasta esimesel nädalal on akna kaudu sisse tungitud Aardla külas Papa talu elumajja ja kõrvalhoonesse, mille omanik on Aime Leht. Kurjategija oli elamises kõik segamini paisanud ning varastanud aidast roheline naistejalgratta Saluut, mille väärtus on 3500 krooni.
- ✓ Ajavahemikul 1.-9. jaanuarini on varastatud Tõnu Ojamaale kuuluvast Lingi talu laudast traktori *John Deere* kabiinist raadio, mille väärtus on 2000 krooni.

Nagu näha, algas uus kuriteoaasta varaste tegutsemise tähe all. Seepärast olgem valvsad ja kontrolligem oma vara olemasolu sagedamini. Samuti palun kõigil koeraomanikel oma loomad silm peal hoida, sest viimase paari kuu jooksul on esinenud Igevere, Aardla ja Aardlapalu külades koerte mahalaskmist tundmatute isikute poolt. Teisest küljest on samuti vajalik, et asulates ei oleks omaniku järevalveta liikvel koeri, kes võivad inimestele kallale tungida. Selliseid juhtumeid on olnud Kurepalus ja Roiu alevikus. Pidagem meeles, et looma käitumise eest vastutab kaaskodanike ja seaduse ees looma omanik, kes peab korvama ka tema poolt tekitatud kahju.

Konstaabel Ivar Dubolazov

Kes jaanuarikuus on sündinud...

1	Eduard Laaber Leili Kaare	1930 1936	Lange Aardla
2	Erika Sula Mato-Tõnu Soomre	1932 1936	Haaslava Päkste
3	Aleksander Märso	1931	Lange
4			
5	Rudolf Ivanov	1932	Roiu
6	Tatjana Litvinova Leida Villak	1919 1926	Ignase Kriimani
7	Leida Roos Helene Kõrven Eino Pedak Elfrida Raig	1913 1919 1931 1938	Lange Haaslava Aardla Koke
8	Jekaterina Šmatova Eevi Adamka Gardei Kulev	1927 1939 1939	Roiu Mõra Aardla
9			
10	Tatjana Kuremägi	1914	Lange
11			
12	Leida Zoober Maimu Luht	1924 1931	Kõivuküla Igevere
13	Lembit Alaküla Ellen Prost	1925 1931	Mõra Haaslava

14	Valdur Saaremets	1938	Kitseküla
15			
16	Zinaida Jegorkina Rein Pajumaa	1928 1935	Roiu Kurepalu
17			
18			
19	Koidu Roosaar	1933	Aardla
20	Adele Minajeva	1922	Kriimani
21	Erich Lilo	1924	Metsanurga
22			
23			
24	Kamilla Tegova Endla Kase	1922 1939	Kriimani Kriimani
25			
26	Helve Kool	1937	Aardlapalu
27	Lisette Kändra	1929	Ignase
28	Helga Eeskivi Albert Puik Ants Paide	1920 1932 1937	Ignase Kriimani Uniküla
29	Lehte Kaasik Nikolai Lotta	1927 1939	Aardla Igevere
30			
31	Vassili Jegorkin	1926	Roiu

Palju õnne!

Vabandus

Arvutiprogrammis tekkinud rikke tõttu jäi detsembrikuu infolehes mitu sünnipäevalast õnnitlemata. Vabandame kõigi nende ees ning soovime nüüd tagantjärele neile kõigile palju õnne, tugevat tervist ja heade soovide täitumist.

Elukoha registreerimine

Saabusid valda

Olli Niemitalo	Aadami	Paradiisi	Soomest Orimattilast
Jelena Smirnova	Roiu	Männi 4-11	Tartu linnast

Lahkusid vallast

Ilona Tarkonen	Roiu	Männi 4-11	Tähtvere valda Ilmatsallu
Helgi Sarap	Aardla	Keskuse 2-3	Tartu linna
Marju Laja	Koke	Sipelga	Tähtvere valda

16. VEEBRUARIL KELL 16.00

VOOREMÄEL

VALLA VASTLAPÄEV — SPORDIPÄEV

- ❖ 3 km suusatamine naistele
- ❖ 5 km suusatamine meestele
- ❖ vastlaliug väikestele ja suurtele
- ❖ asutustele suusatamise teatevõistlus (staadioniring)
- ❖ kombineeritud teatevõistlus peredele
- ❖ reesõit
- ❖ kuum tee ja vastlakuklid

KODUKANDI LOOD XXVI

lehekülgi Haaslava valla ajaloost

Sõjatalvel 80 aastat tagasi

17. jaanuaril 1919 kella kaheksa paiku hommikul jõudis II jalaväepolgu 6. rood üle Igevere küla Ignatsi tallu. Roodu koosseisus oli 4 ohvitseri, 2 allohvitseri ja 16 reameest. relvastuseks peale püsside üks kuulipilduja Lewis. Pataljoniülem alamkapten E. Liibus andis käsu liikuda Ignatsist Vana-Kuustesse viivat teed mööda metsa lõunaservale ning seal oodata, kuni alustab tegevust Tallinna Kaitsepataljon, see pidi juhtuma kella 10 paiku. Siis pidime ründama Vana-Kuuste mõisat vastase seljatagant.

Rood väljus aovalgel. Ilm oli udune, sula, maapinda kattis õhuke lumekord. Alustasime liikumist Ignatsist

kahel pool teed ahelikus. Enne meie metsaservale jõudmist hakkasid paremalt poolt kostma üksikud püssipaugud. Taipasime kohe, et meie naaber, 5. rood, on sattunud vaenlasele. Meie liikusime viperusteta edasi metsaservale ja jäime peatuma metsavahi majakese juurde. Ilm oli vahepeal selgunud. Vana-Kuuste mõisa hooneid varjas mäenõlvak, paistsid ainult katused ja veidi seinte ülaosa. Kõik oli vaikne.

Rooduülem saatis vasakul oleva metsa serva mööda luure välja ja käskis minna kuni Tartu-Võru maanteeeni. Luure tuli tagasi ja kandis ette, et pole midagi näinud. Kuna rooduülem kartis eriti meie vasaku tiiva pärast,

pani ta kahemehelise valveposti metsa umbes 300 meetrit metsavahi majast ida poole. Lisaks saadeti üks mees 5. roodu juurde sideks. Nüüd pidi juba iga minut algama Tallinna Kaitsepataljoni pealetung Reolale, sest kell hakkas 10 saama. Sealpool oli aga kõik vaikne, sellest järeldasime, et pealetung pole veel alanud, aga arvasime ka, et võibolla ei kostagi püssipaugud kauge maa tagant meieni, kuna puhus tugev tuul. Viivitus ajas siiski kõiki ärevaks, avaldati igasuguseid arvamusi ja kartusi ümberpiiramise eest.

Pärast kella 10 siirdus punaste 8-meheline luuresalk Vana-Kuuste mõisa puiestikku mööda Võru maanteele,

peatus seal viivuks ja pöördus siis millegipärast ümber ja läks mõisa tagasi. Meie ei lasknud paukugi. Umbes tunda aega hiljem sõitis mõisast sama puies- teed mööda välja punaste voorita pata- rei liikudes otse metsavahimaja suunas. Meestele anti käsk mitte enne tulistada kui patarei on jõudnud lähemale kui 200 meetrit ja selleks annab käsu roo- duülem. Tule avamisel pidi ka kohe patareid rünnatama. Patarei liikus sam- mu ja näis, et tuleb tõepoolest otse lõk- su.

Kui patarei oli jõudnud umbes 500 meetri kaugusele, ei pidanud ühe mehe närvid vastu ning ta laskis ühe paugu püssist. See kandus automaatselt teistele, võibolla nad pidasid seda roo- duülema märguandeks. Nii avastasid punased meie asukoha. Patarei sattus keset lagedat välja hetkeks segadusse.

Siis aga avati mõisast meie pihta kuulipildujatuli, patarei pöördus ümber ja kihutas mõisa tagasi. Sealt avas ta kohe otsesihimisega marulise tule meie pihta. Ikka granaat ja šrapnell

vaheldumisi. Metsavahi maja puuriti granaatidest läbi ja üks nurk langes ko- guni maha. Meie meestele polnud suur- tükituli aga eriti ohtlik tänu suurtele puudele, mille taha sai varjuda. Punaste kuulipildujatulest said haavata kaks sõdurit, neist üks arvatavasti rikošet- kuuliga jalasäärde. Teise haav oli ker- gem. Punaste kuulipildujatuli käis ena- masti kõrgelt puude latvu mööda. See oli muide meie roodu ainuke kaotus sel päeval. Punased tulistasid meid kuni kella üheni, siis laskmine vaibus.

Alamkapten Liibus saatis meie juurde kaks ratsakomando ohvitseri, kellele rääkisime, mis juhtus. Nemad jutustasid, et Ignatsisse tulnud kusagilt punaste ratsakäskjal, kes otsinud mingit punaste staapi. Taibates aga, et asi pole korras, kihutanud ratsanik minema, saades meie omadelt mõned kuulid järele.

Enne videvikku tuli pataljoni ülemalt käsk tõmbuda ööbimiseks taga- si Haaslava mõisa. Sadas lumelõrtsi kui liikusime tagasi Haaslava poole. 5.rood

oli juba enne meid lahkunud. Kas puna- sed jäid ikka Vana-Kuuste mõisa või ei, me ei teadnud. Hiljem kohalikud elani- kud jutustasid, et punastel olnud mõisas üks kolmetolliline patarei, mis tulista- nud meid mõisast väljuva puies- tee keskpaiga parempoolselt küljelt. Kuuli- pildujad olevat tulistanud härrastemaja katusel olevatest korstnapühkija- avadest. Mõisas olnud kindlasti vähe- malt 100 punaväelast, seda enam, et eelmisel päeval jätnud läbiminevad läti punased sinna maha ka osa oma voorist. Videviku eel vedanud punased suurtü- kid enda järel positsioonilt mõisa ja alles seal rakendatud hobused ette. Nii patarei kui voor liikunud mõisast kagu poole minevat alleed mööda otse Võru maanteele. Kõik rääkinud omavahel vene keelt, järelikult koosnes suurtüki- patarei meeskond venelastest.

Major V. Jakobsoni mälestuste põhjal
Taivo Kirm

Võim käis käest kätte (1918/1919)

Postimees nr 226 27. novembril 1918

Haaslaval ülevõtmine.

Päevakorral on praeguse vallavalitsuse ülevõtmine ja endise demokraatlikel alustel valitud vallavalitsuse tagasitulek. See ei sünni aga ilma hõõrumiseta. Ühed ütlevad, et demokraatlikult valitud vallavalitsus enam- lastesõbralik olla olnud, teised aga ei pane seda tähele, sest enamlased seda vallavalitsust ometi ei usaldanud ja kõrvale heitsid.

Siinne kontrollühisus on ikka jalul, kuna mujal palju vanemaid ja suuremaid hingusele on läinud. Praegu on siin liikmete arv isegi kasvanud. Hiljuti asu- tasid kontrollühisuse liikmed sugupullipidajate osa- konna. Pull on juba ostetud. Ta on angleri tõugu, sest siinsed karjapidajad, kes hollandi-friisi tõugu loomi juba küllalt tundma on õppinud tahavad kindlasti angleri tõu peale üle minna.

Kontrollühistu pääkoosolekule 3. novembril oli tulnud Põllupidajate Keskseksi eriteadlane J.Mägi, kes kõneles neist põhjustest, mis sunnivad karjapida- jaid suguloomi pidama ja karja kontrollima. Ka otsus- tati koosolekul 2-nädalased karjatalituse kursused ära pidada.

1918. aasta detsembrist kuni 1919. aasta jaanuarini, valitses Tartus ja Tartumaal "Eesti Tööraha Kommuuna", kelle häälekandjaks oli ajaleht "Edasi"

Edasi nr 36 30. detsembril 1918

Haaslavalt.

Siin on elu jälle rahulik. Arutatakse komiteesid ja sea- takse korda jalule. Nii peeti 29. detsembril Kriimani mõisas töörahva koosolekut ja valiti mõisavanemad. Esimeheks sai A. Jansen, abideks J. Tamm ja J. Peetsi. Revisjonikomisjoni said valitud R. Üdse ja H. Manna.

Edasi nr 38 2. jaanuaril 1919

Kambja kihelkonnast teatatakse, et valgekaartlaste or- ganiseerijad, õhutajad ja kõik nende ninamehed on suuremalt jaolt plehku pannud. Mõned nende mõtte- osalised uitavad veel murtud südamega ringi nagu oleks nad oma mõistuse täiesti kaotanud. "Hallid paru- nid" ühes oma mõtteosalistega loodavad ikka veel mi- dagi: nende mõtted ja meeled käivad inglaste või roots- laste poole, kes tingimata pidavat tulema ja kindlus- tama neile töörahva nõõrimise ja koorimise vabaduse.

Vanu ajalehti sirvis
Taivo Kirm

Nooruspäevade mälestusi Villemilt

*Kas oled sa kaugemal käinud
kui Vana-Kuustes Villemil,
kas oled sa paremat näinud
kui Villemi Ottasel?
Sääl hobused võimsad ardennid
ja kanad kõik valged leghornid,
kuid lehmad on suurt punast tõugu
ja sabad neil ripuvad laes...*

Olen 12-kordne doonor. Selle luuletuse oma noorusmaalt tegin doonoripeo reisiril Villemile 1964. aastal. Nooruspäevade mälestused on kõige ilusamad. Nüüd on see kõik juba kaugel minevik ja keegi ei tea sellest midagi, kõik on lahkunud ja pole enam kelleltki küsida.

Mäletan, kui oleks alles eile tulnud 22 km kaugusel Tartust Võru maanteed Vana-Kuuste mõisa poole Küti järve orgu, kus on Rebase raudteejaama teerist. Lähen otse edasi Rõuge I talu mäest üles, edasi viib tee Urda tallu, paremale jäävad Jänese talu, Sipe koolimaja, Kalliperi, Teppani ja Kangatsi talud. Edasi tuleb Väike-Rõuge tee, külavaheline kruusatee Urdalt mööda, Villemi-Koorti tee. Parempoolne tee viib Villemi metsa, vasakule jääb Pikamäe mets ja soo. Metsast läbi algavad Villemi talu nurmed. Kahele poole teed on istutatud õunapuud, kümnemeetrise vahedega, iga puu väikese võrkaia sees, kevadel õite ilus, sügisel õunte punas.

Eestpoolt hakkavad paistma valgeks krohvitud hooned. Vasakul on suur karjalaut punase pulli päaga katuse servas. Avar õu. Parevalt paistavad sepikoda ja töllakuur. Ja siis park, kus kasvab praegugi Rootsi kroonprints Gustav Adolphi poolt 1932. aastal kingitud tamm, mille juurde on pandud mälestustahvel. Õue pool servas on punane häärber, selle vastas lumivalge krohvitud hobusetall punase hobuse päaga räästas ja lipuga kellatorn. Suvel kell lõi töömehi koju lõunale ja õhtule, till-tall... till-tall... Ilus oli kuulda kaugele.

Talu hobused olid suurt ardenni tõugu rasked veoloomad, tagajalgadel pikad karvatuustid. Plaanvankri ette rakendati neid tiisli ja trengidega paarikaupa, kui algas sõnnikuvedu kaugeile põldudele. Hobusetalli ja karjalauda vahelt viis tee metsaservas asuva moonamaja poole, see oli kahekordne puumaja talutööliste. Paremat kätt jäid sigala ja lambalaut, aga kanala asus teisel korrusel. Nende hoonete taga oli kalatiik, kus ujusid kaks luike ja kasvasid vesiroosid. Seal oli ka paat ja propsidest tehtud parv, küll oli seal suvel palju kilkamist!

Need valged kanad seal sigala teisel korrusel olid kõik puhast leghorni tõugu. Nad olid jagatud kolmekseljaks grupiks, igapähele jala ümber rõngas numbriga. Neile oli siblimiseks pandud liiva, saepuru ja mõni põhututt. Kana tahab tööd teha, siis saab ka mune, ütles Jüri Ottas sageli. Kanadel olid pesad nagu kingakarbid üksteise peal mitmes reas. Pesade luugid käisid lahti sissepoole. Läks kana sisse, kukkus presendist luuk alla. Pesa oli natuke

kaldu, siis munetud muna veeres serva, et teda katki ei tallataks. Iga kahe-kolme tunni tagant tuli tibu-tante või tibu-preili mune korjama.

Kanala seinäärses koridoris oli seinal tahvel kriidiga, renn munade jaoks ja väike kaal. Kõik liikus traati mööda edasi. Tibu-tante tegi pesaluugi lahti, laskis kana teiste juurde tagasi, kaalus muna ja kirjutas mune nud kana numbri üles. Munad sõidutati teise otsa ja sorteeriti — suured ekspordiks, väiksemad oma tarbeks ja rahvale müügiks. Lastele, Eva ja Peeter Ottasele ja mulle, kui ma vahel seal olin, meeldis mune korjata.

Oli seal veel inkubaator, mille soojas kambris tibupoegi välja hauti. See tegi klok-klok, klok-klok ööpäev läbi, kuni tibupojad koorusid.

Karjalaudas olid lehmadel sabad kummitraadiga laes, et virtsa lüpsmise ajal piima sisse ei ajaks. Lüpsjaks oli kaua aega Juulie Kurs. Nüüdseks on kõik lahkunud. Ka karjapenid, must krants kaelas. Nemad hoidsid koplis kolme-neljakesi ilma valveta kurja ära, jooksid ümber karja käsuta, nii targad olid.

Talul oli oma jõujaam keldris, vesi sees ja elekter ööseks.

Kui Sipe koolijuhataja Eduard Pügi meid, 120 õpilast sinna külla viis, et näidata, kuidas Jüri Ottas oma talus elu edendab ja talupidaja tarkust rakendab, kostitati meid häärberi fuajees mõdujoogi ja omaküpsetatud praanikutega. Aitäh, lahke pererahvas. Meil, lastel, oli küll uhke siseneda sina korras talumajapidamisse ilusat õunapuualleed mööda sügise küpsel ajal. Ja jäime jälle uut käiku ootama, mis lahke peremehe kutsel meie õpetajate Eduard Pügi, Jenny Jaansoo, Sorga ja Jaan Aia hooleks jäi.

Tore oli sügisene rehepeks Kalliperal. Toit keedeti Villemil valmis, tassiti suure plaanvankri päale ja meie viisime selle hobusesõiduga lõunaks Kalliperale. Eeva oli tragi, kargas hobuse lakast kinni, ronis ratsa selga ja tagus rusikaga, kuhupoole hobune peab pöörama. Ja näe — hobune kuuletus. Ohjad olid minu peos. Latskestel nalja palju. Õhtul sõideti jälle Villemile ja hommikul Kalliperale tagasi.

Aga pikavankriga sõitsid küllatulevad härrad-preilid Rebase raudteejaamast, kui tallimees neile vastu saadeti. Sai istuda kaksiratsi või külgpooliti, jalgade all oli metallist põhi, et pori ei pitsiks riiete peale. Lõbureise oli palju.

Eva ja Peeter olid talus kasulapsed, käisid minuga koos Sipe koolis, kui nad Villemilt ära aeti, siis Kalliperalt. Villemile tehti sovhoos, Saksa ajal oli Villemi riigimõisaks. Ja kurb saatus tabas tarka põllumeest, kustutas võõrsil tema elutee. Miks küll targad juhid alati vara lahkuvad ja nende töö vili kaob...?

Linda Välja
(Sipe koolitüdruk Linda Paabo)

Lugusid Jüri Ottasest

Majandusliku languse aastail 1929-1933, kui paljud talupidajad pankrotistusid või olid sellele lähedal, siis aitas Jüri Ottas neid talusid üle viia pika-laenupanga alla. Ottase populaarsus oli suur nii lähemas ümbruskonnas kui kogu Lõuna-Eestis. Tema poole tuldi isegi Võrumaalt nõu ja abi saama.

Kord võtnud Jüri Ottas ühe Võrumaa talupidaja endaga Tallinna kaasa. Sõidavad koos pealinna, ajavad asjad korda ja siis on Ottasel vaja Riigikogus käia. Võtab ka talumehe sinna kaasa ja käsib öelda, et on Ottasega koos, kui keegi peaks küsima.

Talumees jalutab ja vaatab niisama ringi ning palutakse ka lõunalauda sööma. Kuid oh häda, talumehel on nii suur ihuhäda peale tulnud, et määri või püksid ära. Kannatab ja kannatab ega söö midagi. Lõpuks tuleb kelner ja küsib, kas midagi on puudu. Talumees palub siis ennast juhatada sinna, kus keiser jala käib.

Tagasiteel, kui jõuavad Tartusse, tahab Võrumaa mees Ottasele asjaajamise eest välja teha. See aga öelnud:

— Sa ära priiska siin midagi, mine parem koju Võrumaale ja aja oma talu asjad korda ning majanda teda edaspidi õigesti.

✱

Jüri Ottasel oli Eesti suuruselt kolmas kanala. Kõrghooajal viidi talust kaks korda nädalas müügiks mune. Ükskord, kui munad olid just ära viidud, läinud Ottas kanatalitaja juurde ja palunud laenuks mune. Tulnud just külalised, aga näe, kõik munad sai ära saadetud.

Kanatalitaja toonudki paha aimamata munad välja. Ottas vaadanud neid ja öelnud:

— Kui sa tahad mune, siis küsi, ega ma ei keela neid, aga ära varasta, mul on kõik munad märgitud.

✱

Ottas saadab hommikul töölised tööle, ühe sulase saadab niitma ning sõidab ise ära. Tal oli komme koju tagasi tulles kõik tööjärjed läbi käia, et näha, mis päeva jooksul sai tehtud.

Järgmisel hommikul saadab sama sulase uuesti niitma ja ütleb:

— Täna on palav päev, ära ennast üle pinguta, tee ikka suitsu ka vahepeal.

Kui läheb õhtul vaatama, selgub, et on poole rohkem niidetud, kui oli eelmisel päeval. Siis öelnud Ottas sulasele, et maksab talle palka ainult töö, mitte magamise eest.

✱

1940. aasta kevadel jüripäeval läinud tallimees ka Ottase jutule, et järgmiseks aastaks töölepingut teha. Ottas öelnud:

— Ei, sind ma enam tööle võtta ei saa.

Tallimees ei saa millestki aru ja uurib, mida ta siis halvasti on teinud.

— Sa oled juba targem kui mina — ütleb Ottas — ja targemaid ma talus tööl pidada ei saa. Kui talumees muretseb, mis ta siis nüüd peab tegema, selgitab Ottas edasi:

— Vaata, eelmisel sügisel läks Kõrkküla mõisast peremees ära Saksamaale ja talu jäi tühjaks. Nüüd lähed sina sinna ja hakkad talu pidama. Mina annan sulle kõik inventari viljaseemne ja loomad ning aitan sul kevadel vilja maha ka teha.

Jüri Voog

ÕIGUSAKTID

Vallavalitsuse korraldustest

30.11.1998

• Kinnitati Kriimani külas asunud Tammiku A-35 ja Unikülas asunud Kivastiku A-38 talude õigusvastaselt võõrandatud maa maksumus ning määrati kompensatsioon tagastamata jäänud maa eest omandireformi õigustatud subjektidele Marta Kilgile ja Leili Märtnmannile.

• Anti nõusolek maa ostueesõigusega erastamiseks Kriimani külas aiandusühistusse Tareke kuuluvate kruntide osas Vello Kallavusele, Kristel Kossarile, Kariina Rebasele ja Maia Uuskülale ning Ignase külas Pikamäe tee 6 maaüksuse osas Anu Lepassaarele.

- Kinnitati Aardla külas Keskuse 3 paikneva ja korteriühistule *Aardla 37* kuuluva elumaja teenindamiseks vajaliku maa suuruseks 3462 m².
- Otsustati finantseerida 1000 krooni ulatuses ühe taotleja ümberõpet lilleseadjate kursustel.
- Otsustati raske majandusliku olukorra tõttu maksta ühekordset sotsiaalabitoetust 500 krooni ulatuses kolmele taotlejale.
- Kuulati informatsiooni 2,7 ha Peerandi maaüksuse maa müügist ning otsustati valla üldist ostueesõigust mitte kasutada.

07.12.1998

- Anti nõusolek lubada kahe alaealise lapse emal käsutada nende pärandvara, milleks on erastamisväärtpaberid laste huvides ema äranägemise järgi.
- Otsustati finantseerida ühe taotleja ümberõpet juuksurite väljaõppe kursustel 1000 krooni ulatuses.
- Määrati ühekordne sotsiaalabitoetus 500 krooni kolmele raskesse majanduslikku olukorda sattunud taotlejale.

14.12.1998

- Muudeti vallavalitsuse varasemaid korraldusi maa ostueesõigusega erastamise kohta ning kinnitati uued maa üksuse hinnad järgmistele maa ostueesõigusega erastajatele: Vladimir Majak (Kriimani, Vabaduse), Teodor Palu (Aardla, Ööbiku), Anatoli Romanov (Tõõraste, Metsaääre), Lembit Toomemäe (Koke, Salu), Aleksandra Vahva (Kriimani, Mäeotsa).
- Anti nõusolek ostueesõigusega maa erastamiseks elamumaaks Tatjana Vannikule Kurepalus ja Mark Grišakovile Päkstes, maatulundusmaaks Ülle Schneebergile Langel ja Hardi Tullusele Kurepalus.

- Kinnitati ametlikeks kohanimedeks Kitsekülas *Lohu* (Valendine, Tauris ja Getlin Vijar), Kurepalus *Maia* (Hardi Tulluse maatüki jaotamisel tekkinud katastriüksus), Unikülas *Roosi 3*, *Roosi 9* ja *Roosi 17* (aiandusühistusse kuuluvad hooned ja maatükid, mille omanikeks on Veera Samsonova, Rein Taggel ja Aleksei Kulikov).

- Määrati ühekordne sotsiaalabitoetus 500 krooni ühele taotlejale, kellel oli tekkinud raske majanduslik olukord.

- Otsustati eraldada valla eelarve reservfondist raha 7410 krooni Sillaotsa koolimaja katuse remondi eest tasumiseks ja 3040 krooni omavoliliselt Tuigo metsa veetud prügi koristamise eest tasumiseks.

21.12.1998

- Kooskõlas volikogu poolt kehtestatud korraga otsustati anda maamaksusoodustus järgmistele taotlejatele: Laine Ernits, Voldemar Kupri, Asta Kuusmann, Karl Laaber, Endel Mällo, Urve Puumets, Katri Romanova, Eduard Seliste, Linda Sikk, Vello Soome, Taniel Säägi, Helene Undrits, Tatjana Vannik, Jekaterina Vierland ja Uno Värno.

- Anti nõusolek maa ostueesõigusega erastamiseks järgmistele taotlejatele: maatulundusmaaks Priit Ojamaale (Ignase küla, Õhtu, 50 ha); elamumaaks Tõnis Zirelile (Kriimani, Vaarika, 1,69 ha) ja Veera Uleksinale (Kriimani, Tareke 35, 1038 m²).

- Määrati ühekordne sotsiaalabitoetus 500 krooni kolmele taotlejale raske majandusolukorra tõttu ja 100 krooni ühele taotlejale pereliikmele ravimite ostmiseks.

Mälestame lahkunuid

Elise-Johanna Pikaleva
26.09.1916 — 16.12.1998
Kriimani

Peeter Väikene
15.10.1906 — 19.01.1999
Roju

Tiiu Michelson
14.11.1941 — 19.01.1999
Roju